

ПРОБЛЕМАТИКА ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНОМУ ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ

PROBLEMS OF ETHNO-CULTURAL POLICY IN MODERN PUBLIC ADMINISTRATION OF UKRAINE

У статті піднімається проблематика етнокультурної політики в сучасному державному управлінні України. Відмічено, що в сучасному світі дедалі більше уваги приділяється проблемі оцінки ролі етнокультурної політики та її впливу на соціально-економічний розвиток держави. Подано визначення етнокультурної політики, під якою потрібно розуміти комплексну систему заходів та стратегій, розроблених та впроваджених державою або іншими суспільними організаціями, спрямованих на регулювання та підтримку розвитку культурного розмаїття та етнічних традицій у суспільстві. Представлено мету та основні аспекти розвитку етнокультурної політики в сучасному державному управлінні України. Акцентовано увагу на тому, що етнокультурна політика виступає як важливий інструмент забезпечення соціальної згуртованості, підтримки культурної ідентичності різних етнічних спільнот і зміцнення культурної єдності в мультикультурному суспільстві. В контексті етнокультурної політики окрему увагу зосереджено на етнічних конфліктах, під якими слід розуміти протистояння між групами населення, відмінними одна від одної, як на прикордонних територіях, так і на території окремої держави, які базуються на расових, історичних, мовних чи культурних відмінностях. Підкреслено роль цифрових технологій у вирішенні етнічних конфліктів та представлено результати, які є наслідком їх застосування. Обґрунтовано пріоритети, якими мають керуватися держава та регіональні органи влади для успішної реалізації етнокультурної політики в сучасному державному управлінні України. Підсумовано, що механізми державного управління повинні передбачати залучення усіх можливих інструментів врегулювання ситуації щодо етнічних протистоянь, які повинні забезпечувати уникнення конфліктів, пропаганду толерантного ставлення громад та етносів одне до одного. Підкреслено, що в рамках держави потрібно врегульовувати міжетнічні відносини із застосуванням сучасних цифрових технологій, здатних опрацьовувати значну кількість інформації у напрямі регулювання ситуації у сфері етнічних конфліктів.

Ключові слова: етнокультурна політика, державне управління, суспільство, соціально-економічний розвиток, органи влади.

The article raises the issue of ethno-cultural policy in the modern state administration of Ukraine. It is noted that in the modern world, more and more attention is paid to the problem of assessing the role of ethno-cultural policy and its impact on the socio-economic development of the state. The definition of ethnocultural policy is given, which should be understood as a complex system of measures and strategies developed and implemented by the state or other public organizations aimed at regulating and supporting the development of cultural diversity and ethnic traditions in society. The purpose and main aspects of the development of ethno-cultural policy in the modern state administration of Ukraine are presented. Emphasis is placed on the fact that ethnocultural policy acts as an important tool for ensuring social cohesion, supporting the cultural identity of various ethnic communities, and strengthening cultural unity in a multicultural society. In the context of ethno-cultural policy, special attention is focused on ethnic conflicts, which should be understood as confrontations between population groups different from each other, both on border territories and on the territory of a separate state, which are based on racial, historical, linguistic or cultural differences. The role of digital technologies in solving ethnic conflicts is emphasized and the results that are a consequence of their application are presented. The priorities that should be guided by the state and regional authorities for the successful implementation of ethno-cultural policy in the modern state administration of Ukraine are substantiated. It was concluded that the mechanisms of state administration should involve the involvement of all possible tools for resolving the situation regarding ethnic confrontations, which should ensure the avoidance of conflicts, the promotion of tolerant attitude of communities and ethnic groups towards each other. It is emphasized that it is necessary to regulate interethnic relations within the framework of the state with the use of modern digital technologies capable of processing a significant amount of information in the direction of regulating the situation in the field of ethnic conflicts.

Key words: ethno-cultural policy, state administration, society, socio-economic development, authorities.

УДК 351.85:323.1 (477)
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.39.6>

Пилипець Р.Ю.

аспірант кафедри державної політики та врядування
Інститут адміністрування, державного управління та професійного розвитку
Національного університету
«Львівська політехніка»

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасній Україні спостерігаються складні процеси трансформації суспільного життя, спрямовані на підвищення статусу громадянина і поширення децентралізації та демократизації публічної системи управління. При цьому важлива узгоджена робота органів влади на регіональному та центральному рівнях з питань релігійної, культурної, національної та етносоціальної політики, спрямованої на

зміцнення національної єдності та вирішення складних суспільних викликів. Тому у сфері державного управління важливо сприяти толерантному сприйняттю етнічних різниць та ефективній міжкультурній взаємодії, а також залучати представників різних етнокультурних груп населення до суспільних справ. І якраз державна етнокультурна політика сьогодні орієнтується на ці напрями, розподіляючи повноваження між органами влади та визначаючи

стратегії від центрального до регіонального рівнів.

Сучасне державне управління України орієнтоване на стратегію європейської перспективи у державній етнокультурній політиці відповідно до необхідності нових пріоритетів розвитку українського суспільства. Ці пріоритети базуються на широкому залученні громадян до всесвітніх тенденцій етнокультури, забезпеченні балансу між ними та перспективах суспільно-політичного розвитку держави. Проте на даний час складно говорити про етнокультурної політики в сучасному державному управлінні України, зважаючи на ті трансформаційні зміни, які спостерігаються в українському суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика етнокультурної політики в сучасному державному управлінні України піднімається в публікаціях багатьох науковців, зокрема, таких як Андріяш В. [1], Безена І. [2], Кулініч О. [4], Макаров Г. [3], Меляков А. [4], Червеняк К. [5] та інші.

У своїх працях дослідники піднімають питання розвитку сучасної державної етнокультурної політики в контексті механізмів реалізації регіонального рівня у процесах демократизації та децентралізації в Україні, вивчають вплив етнонаціонального фактора на суспільно-політичні процеси в Україні, досліджують особливості етнічних чинників реформування адміністративно-територіального устрою в контексті досвід європейських демократичних держав, розглядають практику реалізації державної етнонаціональної політики відповідно до регіональних особливостей, обґрунтовують перспективи розвитку етнополітичних процесів під впливом глобалізації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Різномасштабний підхід до вивчення особливостей етнокультурної політики в сучасному державному управлінні передбачає потребу глибоких наукових досліджень у даному напрямку, зважаючи на важливість розвитку етнокультурних відносин.

Мета статті полягає у вивченні особливостей, підходів та проблем розвитку етнокультурної політики в сучасному державному управлінні України.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі дедалі більше уваги приділяється проблемі оцінки ролі етнокультурної політики та її впливу на соціально-економічний розвиток держави. Саме через призму впливу соціально-культурних чинників розвиваються усі напрями національної політики й економіки: публічне управління, освіта, творча сфера (театр, кіно), туристично-рекреаційна інду-

стрія, мас-медіа тощо. Успішні приклади з усього світу свідчать, що в більшості країн процвітання в них відбувається завдяки ефективному використанню економічних чинників та полікультурного потенціалу, ефективній інтеграції історичної спадщини та традиційно багатозарової етнокультурної сфери.

Ці виклики стосуються реалізації адміністративних і політичних реформ з урахуванням розширення в етнічно-національній сфері процесів впровадження державної політики та різноманітних етнокультурних факторів на різних рівнях держави, розвитку у міжетнічних взаємовідносинах різномірівневих комунікативних процесів за умов поглиблення демократії та гнучкості управлінських процесів у сфері етнокультурного розвитку.

В загальному розумінні під етнокультурною політикою потрібно розуміти комплексну систему заходів та стратегій, розроблених та впроваджених державою або іншими суспільними організаціями, спрямованих на регулювання та підтримку розвитку культурного розмаїття та етнічних традицій у суспільстві. Основною метою етнокультурної політики є забезпечення гармонійного співіснування різних етнічних груп, підтримка та розвиток їхніх культурних особливостей, мов, традицій, звичаїв, а також захист прав етнічних меншин.

Етнокультурна політика охоплює такі аспекти:

- захист і підтримка мовної різноманітності, включно з мовами етнічних меншин;
- збереження та відродження культурної спадщини етнічних груп;
- підтримка освітніх програм, спрямованих на вивчення історії, культури та мов етнічних меншин;
- фінансування культурних та освітніх проєктів, фестивалів, мистецьких виставок, які представляють етнокультурне розмаїття;
- створення умов для розвитку діалогу та взаєморозуміння між різними етнічними групами, сприяння інтеграції та соціальної кооперації.

Таким чином, етнокультурна політика виступає як важливий інструмент забезпечення соціальної згуртованості, підтримки культурної ідентичності різних етнічних спільнот і зміцнення культурної єдності в мультикультурному суспільстві.

Національні дослідники визначають основну проблему державної етнокультурної політики та управлінських впливів на неї, яка полягає в тенденції до непослідовності й несистемності. Це проявляється у міжконфесійних протистояннях, сепаратизмі, маніпулятивному регіо-

налізмі та періодичних політичних кризах держави.

У цьому контексті особливо важливою є проблема дотримання спеціальних принципів етнокультурної політики, таких як:

- формування етнокультурної терпимості й толерантності;
- підтримка народних промислів та етнокультурної творчості;
- державна підтримка мовного і етнокультурного розмаїття;
- сприяння розвитку національної та етнічної ідентичності людини;
- орієнтація носіїв етнокультури на загальнолюдські духовні цінності;
- забезпечення єдності прав та обов'язків громадян та їхніх спільнот у задоволенні етнокультурних інтересів;
- розуміння самоцінності етнічних культур та полікультурності територій.

Дотримання цих принципів сприяє збереженню та розвитку культурного різноманіття та взаєморозумінню в суспільстві.

Етнокультурний аспект стає ключовим у багатонаціональному та толерантному суспільстві у контексті підвищення значення регіоналізації та децентралізації в етнокультурному та суспільно-політичному житті. В регіонах України кожне етнокультурне середовище визначається як адміністративна територія, що є унікальною та відрізняється від інших за різноманітністю культурних ознак. Ці території відрізняються інтенсивністю та загальною сукупністю взаємопов'язаних етнічних елементів комунікації у соціумі місцевої громади.

Державні органи влади повинні створювати сприятливі умови для реалізації етнокультурної політики на регіональному рівні, а також мають забезпечувати дотримання прав і свобод етнічних інституцій та громадян на центральному та регіональному рівнях. Ці процеси реалізуються шляхом:

- залучення всіх суб'єктів українського суспільства до процесів творення національної культурної самобутності, що відповідає єдності через різноманіття;
- реалізації децентралізації та демократизації шляхом визнання етнокультури українського народу як політичної нації і важливої сфери національних інтересів;
- взаємодії всіх суб'єктів соціокультурного простору України.

Реалізація ефективної етнокультурної політики в сучасних умовах часто зіштовхується із значними викликами та проблемами. Так, в умовах повномасштабної військової агресії проти України з боку російської федерації одним із важливих аспектів протистояння сто-

рін є етнічна складова збройного конфлікту. Адже саме ця причина спонукає до виникнення та розвитку значної кількості воєн, як свідчить історичний досвід та сучасні реалії.

Під етнічними конфліктами слід розуміти протистояння між групами населення, відмінними одна від одної, як на прикордонних територіях, так і на території окремої держави, які базуються на расових, історичних, мовних чи культурних відмінностях. Такі конфлікти є надто небезпечними, зважаючи на проникнення їх у всі сфери життєдіяльності і потенційно можуть бути основним джерелом протистоянь на рівні держав, зважаючи на такі їхні особливості як боротьба за обмежені ресурси, конкуренція та ворожість між етнічними групами.

До основних стратегій поведінки у сфері державної політики в ситуації етнічного конфлікту можна віднести наступні:

- компроміс;
- пристосування;
- уникнення;
- суперництво;
- співпраця.

Цілком зрозуміло, що етнічні конфлікти нелегко вирішити лише такими способами як посередництво чи переговори, тому що ефект від них у напрямі вирішення таких протистоянь буде невеликим. Тому більш результативними будуть макрополітичні стратегії на основі інституційних процедур, правил та механізмів державної влади [2].

Держава в пергу чергу повинна спиратися на потребу врегульовувати такі конфлікти на основі застосування мирних інструментів взаємодії. У таких випадках варто згадати такі інструменти як мирні переговори з медіаторами, погоджувальні комісії і навіть робота груп посередників.

При цьому слід базуватися на функціонуванні спеціальних інститутів з управління етнічними конфліктами, які зазвичай виникають стихійно у фазі безпосередньої ескалації конфлікту, коли існує велика загроза застосування насильства однією або обома сторонами [3].

У процесі вирішення етнічних конфліктів дуже важливо для сторін отримувати зворотній зв'язок, при якому можна взяти думку населення та проаналізувати причини, які призвели до протистояння. В сучасних умовах на допомогу цьому приходять цифрові технології, які дозволяють отримати наступні результати:

- виникає можливість спрощення здійснення соціологічних опитувань, відповідно до яких можна встановити проблеми, що існують у суспільстві, та вжити заходів щодо уникнення їх;

– цифрові технології дають змогу зібрати та обробити значні обсяги необхідної інформації;

– на основі зібраної та обробленої інформації можна швидше відреагувати на конфліктні ситуації [1].

У сфері здійснення державної політики застосування цифрових технологій дозволяє органам державної влади гнучко реагувати і попереджувати розвиток конфліктів на ранній стадії їх виникнення, коли протистояння не набули серйозних масштабів.

Загалом, для успішної реалізації етнокультурної політики в сучасному державному управлінні України держава та регіональні органи влади мають керуватися такими пріоритетами:

1. Сприяння розвитку культур національних меншин та регіональної субкультурної багатоманітності України.

2. Відновлення та популяризація культурної самобутності української нації та подальше формування її в контексті європейських цінностей.

3. Визначення стратегій економічного розвитку України, враховуючи культурні аспекти.

4. Забезпечення сприятливого та вільного доступу громадян до етнокультури та процесу реалізації культурної політики.

Ці пріоритети дозволять підтримувати різноманіття культурної спадщини та сприяти взаєморозумінню та толерантності у суспільстві.

Висновки. Загалом, механізми державного управління повинні передбачати залучення усіх можливих інструментів врегулювання ситуації щодо етнічних протистоянь, які повинні забезпечувати уникнення конфліктів, пропаганду толерантного ставлення громад та етносів одне до одного. Важливим завданням держави є не лише пряме вирішення етнічних

конфліктів, але й формування такої атмосфери, нормативної бази та умов для розвитку, при яких етнічні групи зможуть отримувати та користуватися належними їм правами людини та громадянина. Також в рамках держави потрібно врегульовувати міжетнічні відносини із застосуванням сучасних цифрових технологій, здатних опрацьовувати значну кількість інформації у напрямі регулювання ситуації у сфері етнічних конфліктів.

Подальші перспективи в досліджуваному напрямку полягають у вивченні засобів та методів вирішення профілактики етноконфліктів у державі на сучасному етапі розвитку української держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андріяш В.І. Перспективи розвитку етнополітичних процесів під впливом глобалізації. Державне управління: удосконалення та розвиток. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=671> (дата звернення 15.03.2024)

2. Безена І.М. Сучасна державна етнокультурна політика: механізми реалізації регіонального рівня у процесах демократизації та децентралізації в Україні. Держава та регіони. Серія: Державне управління, 2020 р., № 1 (69). С. 30-38 DOI <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2020.1.5>

3. Макаров Г. Етнічний чинник реформування адміністративно-територіального устрою: досвід європейських демократичних держав. Аспекти публічного управління, 10(5), 2022. С.54-61. <https://doi.org/10.15421/152235>

4. Меляков А.В., Кулініч О.В. Практика реалізації державної етнонаціональної політики: регіональні особливості. Університетські наукові записки. 2018. № 66. С. 190–199. URL: <http://www.univer.km.ua/visnyk/1772.pdf> (дата звернення 15.03.2024)

5. Червеняк К.Т. Вплив етнонаціонального фактора на суспільно-політичні процеси в Україні: автореф. дис. ... кандидата політичних наук. Львів, 2019. С. 21. URL: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/aref_chervenjak.pdf. (дата звернення 15.03.2024)